

de huiswanden aantreffen, steeds reeds tamelijk groote individuen waren, het kleinste was nog 2 cm lang. Waar of de heel jonge slakken blijven? Misschien verscholen in het gras en riet, om eerst bij een zekere ontwikkeling en grootte excursies naar hooger sferen te ondernemen? In struiken alsmede in boomen en tegen de huiswanden zagen wij ze nergens op grooter hoogte dan 3 meter boven den grond.

Foto 1 toont den wand eener woning te Tenggarong, die zooals dat hier algemeen is, op ijzerhouten palen staat. Enkele extra donkere stippen, duidelijker op de meer naderbij opgenomen foto 2, zijn de spaarzame overgebleven slakken, die de zonnehitte zijn blijven trotseeren.

Het zal in de komende jaren gemakkelijk zijn de verdere verspreiding dezer slak, die wel niet te stuiten zal zijn, te vervolgen. Waar men er toe overgaat ze te vangen, zal het aanbeveling verdienen ze niet levend in de kali te smijten, maar ze vooraf met wat heet water te begieten. Nog beter zou het zijn ze daarna in den tuin te begraven. Niet alleen zou men aan den bodem mest toevoeren, maar de slakkenhuisjes, heel of gebroken, zouden allicht tevens de physische hoedanigheid van den hier meest gemakkelijk dichtslibbenden, kleffen en slempigen grond een weinig verbeteren.

Samarinda, 27 Mei 1911.

H. WITKAMP.

DIERENSCHETSEN ROND DEN TANGGAMOE

Situatie-schets. — Wanneer men de kaart van de Lampongsche Districten opslaat, ziet men ten N. O. van de Semangka-baai den Tanggamoos vulkaan.

Deze ruim 2100 m hooge berg, is nog nagenoeg geheel met primair oerwoud bedekt.

De waarnemingen, hieronder weergegeven, zijn gedaan op de Giesting (de oudste I. E. V.-kolonisatie daar ter plaatse), en op de nieuwere kolonisatie-terreinen, welke alle ongeveer ten Z. O. van den Tanggamoos gelegen zijn.¹⁾

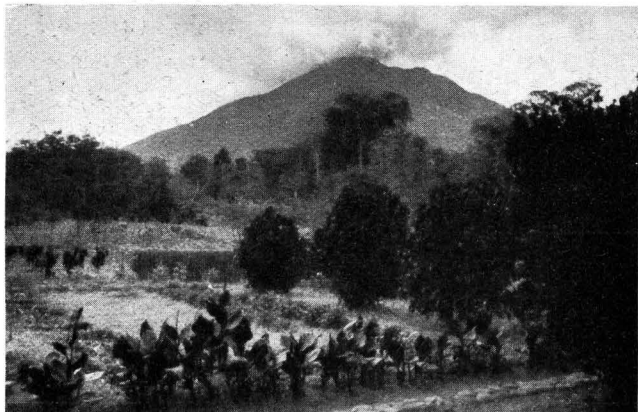

Fig. 1. De Tanggamoos.

Jong leven in 't begin van het jaar. — Het is opvallend, hoe hier in de eerste maanden van 't jaar, zooveel uit het jonge dieren-

leven valt waar te nemen. Vooral het uitgespaarde oeverbosch, waarvan men op de eerste foto een stukje op den achtergrond ziet, vormen dankbare plaatsen voor observaties van het dierenleven in en om het water. Dan kan 't wel eens gebeuren,

¹⁾ De plaatsing van de Giesting in de „Atlas van Tropisch Nederland” is foutief.

dat men een varaan (*Varanus salvator*) weg ziet flitsen langs omgevallen boomstammen (fig. 2), of jonge rivierschildpadjes (*Trionyx cartilagineus*), met hun typische slurfsnuitjes, zich haastig verbergen onder de kalisteenen, of in holen langs de rivieroeveren.

Fig. 3 stelt twee jongen voor van een Witstaartpunt-marter¹⁾ (*Paguma leucomystax*). Ze waren uit een nest van 5 jongen, waarvan de 3 overigen bij de ontdekking wegvluchtten. Hieruit blijkt dus, dat 't verschil in leeftijd tusschen de jongen uit één nest vrij beduidend kan zijn. De 2 gefotografeerde jongen hadden nauwelijks hun oogen open en waren nog erg hulpbehoevend. Eens werd waargenomen, dat een moederdier van deze soort, haar jong, dat al tamelijk groot was, op huiskatten-manier in den bek met zich meevoerde. Het

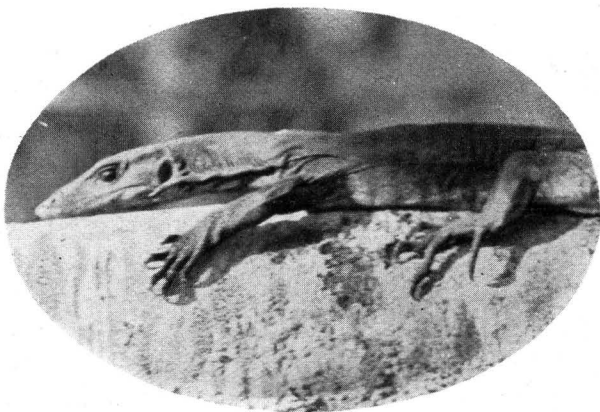

Fig. 2. Jonge varaan.

aangrijpingspunt was hierbij echter niet de nek, maar meer de rug.

Wat de eekhoornfamilie betreft een jong

exemplaar van de „grondbadjing” ziet men op de vierde afbeelding. De streep-tekening op zijn rug is hier éven merkbaar. Duidelijker te zien

is het typische staart-

Fig. 4. Jonge „grondeekhoorn”.

Fig. 3. nauwelijks hun oogen open.

je en de dikke kop, wat het diertje een allergrappigst voorkomen geeft.

De twee volgende foto's zijn van boomeekhoorns. De oogen waren nog niet geopend. Over 't algemeen voelden de diertjes ook „fluweliger” aan dan de „grond-eekhoorn”; de staart was ook voller behaard. Het getal 5 schijnt bij de kleine zoogdieren nogal populair te zijn. Van enkele badjingnesten werden vaak 5 jongen geteld.

¹⁾ De heer H. J. V. SODY was zoo welwillend de zoogdieren op naam te brengen.

Onder de vogels, die deze maanden uit de eieren komen en uitvliegen, trekken vooral de Geelbuik-bulbuul (*Pycnonotus goiavier personatus*) en 't Snijdervogeltje (*Prinia familiaris olivacea*) de aandacht.

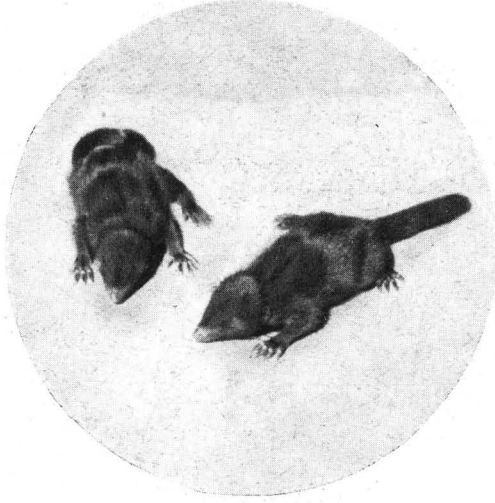

Fig. 5. Jonge „boomeekhoorns”.

Een geliefkoosde struik voor de Geelbuik-bulbuul om er in te nestelen is de roode *Acalypha* struik. Alle waargenomen nesten bevatten 2 eieren of jongen. De nesten waren op ongeveer 2 m hoogte, goed verborgen achter de roode bladeren, gebouwd.

Eens werd een nestje ontdekt op slechts ± 30 cm afstand van den grond, aan den voet van een koffieboompje gebouwd, tusschen de varens. 't Keurige nestje was geheel vervaardigd van tjemara-stengels. Van dit legsel kwam slechts één ei uit. Dit jonge vogeltje vloog na ongeveer 2 weken uit 't nest. Dat het ouderpaar moedig het „nest-territorium” verdedigde, werd bij een ander nest van dezelfde soort twee malen waargenomen.

De eerste maal was het een spitssnuitige bruinroode eekhoorn. De eekhoorn was in een heg, 9 à 10 m van de neststruik verwijderd, bezig met 't zoeken naar voedsel, toen hij door het ouderpaar werd verjaagd. Herhaaldelijk deden beide vogels, van de takken van een overhangenden boom hun „duikaanvallen” op de eekhoorn, die — blijkbaar hierdoor geïntimideerd — veiliger oorden opzocht.

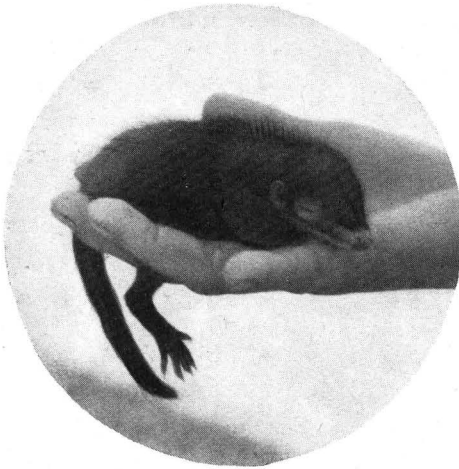

Fig. 6. Juist een jongenshand vol.

De tweede belager was een kepodang of

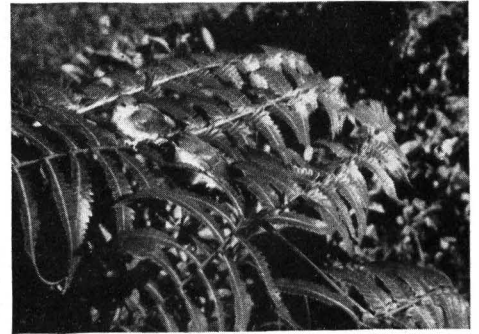

Fig. 7. Op 't varenblad.

Wielewaal, die met de kennelijke bedoeling kwam om 't nest (dat al 2 groote jongen bevatte) te plunderen, doch prompt door één der oudervogels werd verjaagd ennagezet.

De nadering van 't nest door de oudervogels geschiedde meestal op een speciale wijze. De oudervogels vlogen laag over den grond en landden op de onderste takjes van de struik, waarna ze zich huppand en „fladderend” naar boven werkten tot bij 't nest. Na de voeding vlogen ze met een snelle vaart uit de struik, nagenoeg van het punt af waar het nest in de struik was gebouwd. Ze

volgden dus niet denzelfden weg dien ze gekomen waren. Slechts zelden lieten ze zich, van den top van een naastbijzijnden boom, op den top van de struik dalen, om dan van boven uit 't nest te naderen.

De druktemaker van onze heggen en struiken, nl. het Snijdervogeltje, bouwde zijn nest ook bij voorkeur in alleenstaande struiken of lage boompjes, ééns zelfs op ongeveer 40 cm hoogte van den grond gerekend, in een *Hydrangea*-plant. Dit nest bevatte 4 jongen. Een ander nest bevatte al 3 vliegvlugge jongen, waarvan er 2 nog nèt op een varenblad konden worden gesnapt (fig. 7).

Ook de kepodang (*Oriolus chinensis maculatus*) broedt in dezen tijd. Het gefotografeerde nest zat in een kapokboom, op zeer typische wijze gebouwd aan een gaffeltak. Bij ontdekking hadden de jongen al gele veerpuntjes. Bij nadering met de hand sperden zij wagenwijd hun snavels open (fig. 8). Ze groeiden voorspoedig op, op een dieët van vruchten, rijst en sprinkhanen, zóó zelfs, dat ze al na een paar dagen op den nestrand konden staan (fig. 9).

Fig. 8. wagenwijd hun snavels open.

Fig. 9. Jonge kepodangs op den nestrand.

Ook de Bruinborst-zwaluw (*Hirundo tahitica javanica*) broedt onverpoost onder de daken. Meestal bevatten de nesten 4 jongen. De jonge vogels, die reeds zijn uitgevlogen, kan men onderscheiden van de oudere, door hun witte snavelranden, en doordat het bruin van de borst fletser is dan bij de oudere vogels.

De laatste foto is die van 3 jongen van de Chineesche Spoorkoekoek (*Centropus sinensis eurycercus*). Het nest was in een laag koffieboompje gebouwd. De jongen hadden overal witte „draadjes” op 't lichaam. Ze waren ongeveer zoo groot als een flink kuiken, doch nog niet zoo zelfstandig. Wanneer ze hun snavels opensperden, zag men in hun vuurroode bekken een tongetje met een V-vormig zwart puntje. De ontwik-

keling van 't veerenkleed kon gedeeltelijk worden nagegaan. 't Eerst ontwikkelen zich de bruine veertjes van vleugels en rug en bijna tegelijkertijd de zwartblauwe metaalglanzende nekveertjes. Kop en staart zijn dan nog onbeveerd en nog bedekt

Fig. 10. Jonge Chineesche Spookkoekoeks.

met de „witte draadjes”.

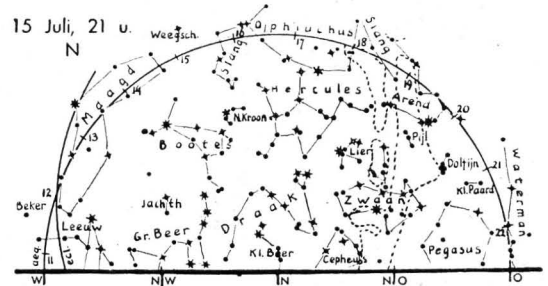
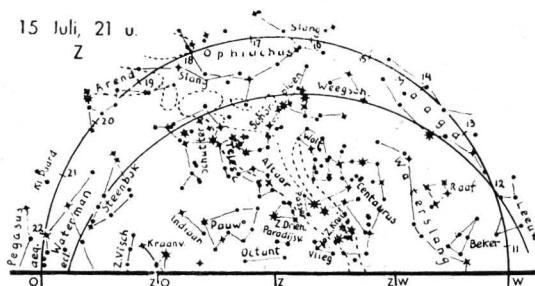
Wanneer we dus een recapitulatie geven van de dieren, die in de eerste maanden van 't jaar hier geboren worden, dan komen wij tot het volgende lijstje:

Reptielen	{ Rivierlederschildpad Varanen
Vogels	{ Geelbuik-buulbuul Snijdervogeltje Bruinborst-zwaluw Wielewaal Chineesche Spookkoekoek
Zoogdieren	{ Witstaartpunt-marter verschillende Eekhoorn-soorten

Giesting-Kolonisatie, Talangpadang.

J. CH. HETHARIA

DE STERRENHEMEL IN JULI

STERRENGROOTTEN: 0 en 1 ★, 2 ★, 3 ★, 4 ●, veranderlijk ○

GELDIGHEID DER STERRENKAARTJES:

15 Mrt.	15 April	15 Mei	15 Juni	15 Juli	15 Aug.
5 u.	3 u.	1 u.	23 u.	21 u.	19 u.

Aan het begin der maand gelden zij één uur later, op het einde der maand één uur vroeger.

MAANPHASEN. — E. K. 2 Juli; V. M. 9 Juli; L. K. 16 Juli; N. M. 24 Juli; E. K. 31 Juli.

PLANETEN. — MERCURIUS, op 2 Juli in onderste conjunctie met de zon, bereikt op den 24en de grootste westelijke elongatie. De planeet komt in de tweede maandhelft 's morgens tegen 5 u. op.

VENUS verplaatst zich van de Kreeft naar de Leeuw (R. K. 8,0 tot 10,5) en gaat tusschen half acht en negen uur 's avonds onder.

MARS beweegt zich door de Visschen en komt op het einde der maand te 22,4 u. op.

JUPITER staat nog in de Stier (R. K. 4,4 tot 4,9) maar is pas in den vroegen morgen aan den oostelijken hemel te vinden (opkomst 3,8 u. tot 2,2 u.).

SATURNUS is in de buurt van de Pleiaden te vinden (R. K. 3,5 tot 3,7). Opkomst in den nanacht (2,9 u. tot 1,1 u.).